

Leksykon prezesów SEP

W marcu 1919 roku w Warszawie Koło Elektrotechników przy Stowarzyszeniu Techników powołało Komitet Organizacyjny Ogólnopolskiego Zjazdu Elektrotechników. W jego skład weszli: Ksawery Gnoiński, Bolesław Jabłoński, Roman Podoski, Mieczysław Sikorski, Kazimierz Szpotański i Mieczysław Pożaryski jako przewodniczący. Komitet ten po konsultacjach z organizacjami elektryków ze Lwowa, Łodzi, Poznania, Sosnowca i Krakowa ustalił termin zjazdu na 7–9 czerwca 1919 roku. Na zjeździe wybrano tymczasowy, dziewięcioosobowy zarząd, którego przewodniczącym został 44 letni Mieczysław Pożaryski.

Mieczysław Pożaryski, (1875–1945), inżynier technolog i inżynier elektryk, profesor Politechniki Warszawskiej, popularyzator wiedzy elektrotechnicznej, działacz Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Urodził się 1 października w Warszawie, był synem Władysława, ziemianina, urzędnika bankowego w Poniewieżu na Żmudzi, powstańca 1863 r., i Leokadii ze Smolaków. Ukończył sześć klas rosyjskiej szkoły realnej w Poniewieżu, maturę uzyskał w rosyjskiej szkole realnej w Warszawie (1892), po czym ukończył Instytut Technologiczny w Petersburgu (1897) i politechnikę w

Darmstadtzie z dyplomem inżyniera elektryka (1899). Po powrocie do Warszawy prowadził wykłady elektrotechniki w Szkole Mechaniczno-Technicznej im. Wawelberga i Rotwanda, w Warszawskim Instytucie Politechnicznym (jako jeden z nielicznych polskich wykładowców uczelni z rosyjskim językiem wykładowym) i na kursach prowadzonych przez Towarzystwo Kursów Naukowych (przekształconych później w Wolną Wszechnicę Polską). Podczas pierwszej wojny światowej przebywał w Moskwie, gdzie pracował w fabryce elektrotechnicznej «Dynamo», a także wykładał w polskim gimnazjum i brał udział w pracach Polskiego Koła Naukowego. Po powstaniu niepodległej Polski w r. 1918 powrócił do Warszawy, został mianowany profesorem elektrotechniki ogólnej na Politechnice Warszawskiej, gdzie też w pierwszym okresie prowadził wykłady radiotechniki (prądy szybkozmienne); był też pierwszym dziekanem jej Wydziału Elektrycznego i funkcję tę pełnił wielokrotnie. Oprócz tego prowadził wykłady w Państwowej Wyższej Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. Wawelberga i Rotwanda, w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i na wielu kursach fachowych, m. in. Towarzystwa Kursów Technicznych, którego był kierownikiem naukowym i zastępcą prezesa. Pożaryski z wielką pasją i zamiłowaniem poświęcał się sprawie kształcenia i doszkalania elektryków. Wielokrotnie zabierał głos na temat nauczania elektrotechniki w szkołach wyższych, średnich i zasadniczych, a także na kursach zawodowych i doksztalających. Miał dar przystępnego i zajmującego prowadzenia wykładów, umiał je przystosować do każdego

poziomu nauczania. Zyskał wielkie uznanie i szacunek młodzieży i władz szkolnych jako wzór wykładowcy, pedagoga i wychowawcy. Cieszył się popularnością wśród młodzieży (która nazywała go «dziadkiem») i był jej przyjacielem. Wykształcił i wychował liczną kadrę elektryków polskich, którzy zawdzięczali mu swoje osiągnięcia naukowe i zawodowe. Oprócz naukowego rozwiązywania zagadnień teoretycznych elektrotechniki zajmował się także ich popularyzowaniem. Ogłosił wiele fachowych artykułów w czasopismach, zwłaszcza w „Przeglądzie Elektrotechnicznym”, „Przeglądzie Technicznym”, „Fizyce i Chemii w Szkole”, „Wektorze” i „Wiadomościach Matematycznych”. Napisał wiele książek i podręczników, m. in. Podstawy naukowe elektrotechniki (1915), Pomiary elektryczne w technice (1928), Teoria prądów szybkozmiennych (1931). Dużą popularność uzyskał kilkakrotnie wznawiany poradnik dla praktyków pt. Monter elektryk (1936, 1940, 1947, 1948, 1950). Poradnik ten został wykorzystany jako jedno ze źródeł do „Słownika języka polskiego” pod redakcją W. Doroszewskiego (1958–68). Zamieścił też wiele artykułów (haseł) elektrotechnicznych w encyklopedii „Świat i Życie” oraz w „Wielkiej Encyklopedii Powszechnej Ilustrowanej” (wchodził też do jej komitetu redakcyjnego). Był współautorem wydawnictw monograficznych: „Technik” (1908), „Podręcznik inżynierski” (pod red. S. Bryły) oraz „Słownictwo elektrotechniczne polskie” (1932) i „Definicje elektryczne” (1937). Przez wiele lat był redaktorem naczelnym „Przeglądu Elektrotechnicznego” (1921–6) i „Wiadomości Elektrotechnicznych” (1933–9) oraz serii wydawniczej pt. Biblioteka Montera i Technika Elektrycznego, w której (nakładem Księgarni J. Lisowskiej w Warszawie) ukazało się dziesięć książek. Należał do najstarszych i głównych organizatorów i animatorów środowiska elektryków polskich. Od r. 1899 był członkiem Stowarzyszenia Techników Polskich (STP) w Warszawie i współorganizatorem tzw. Delegacji Elektrotechnicznej przy Warszawskim Oddziale Tow. Popierania (Rosyjskiego) Przemysłu i Handlu, a potem członkiem zarządu i przewodniczącym (1912–15) Koła Elektrotechników przy STP. Uczestniczył w V i VI Zjazdach Techników Polskich z referatami na temat kształcenia elektrotechników polskich. W r. 1919 wziął udział w zjeździe założeniowym Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich (SEP) w Warszawie, na którym został wybrany na pierwszego prezesa SEP i pełnił tę funkcję niemal dziesięć lat (do r. 1928), w r. 1925 otrzymał godność pierwszego członka honorowego SEP. Był inicjatorem i współtwórcą wielu fachowych prac SEP, m. in. jako przewodniczący Komisji Norm Jasności, Komisji Piorunochronów i Komisji Teletechnicznej. Ponadto działał w Stowarzyszeniu Radiotechników Polskich (m. in. jako prezes), Radzie Teletechnicznej przy ministrze poczt i telegrafów, Polskim Tow. Fizycznym (którego był współzałożycielem w r. 1919), Sekcji Elektrotechnicznej przy Muzeum Przemysłu i Techniki (jako przewodniczący), Komisji Miar Elektrycznych przy Głównym Urzędzie Miar, Warszawskim Tow. Politechnicznym, Kole Matematyczno-Fizycznym w Warszawie (jako członek zarządu), Kole Inżynierów Doradców i Inżynierów Rzeczoznawców przy STP w Warszawie oraz w Polskim Tow. Przyrodników im. Kopernika we Lwowie. We wszystkich tych organizacjach był inspiratorem wielu prac, wygłaszał liczne odczyty i referaty, brał udział w dyskusjach na zjazdach i konferencjach. Chętnie udzielał rad i porad fachowych zainteresowanym osobom i instytucjom. W r. 1923 został powołany do komitetu organizacyjnego Polskiego Komitetu Energetycznego, a w r. 1928 do Instytutu Radiotechnicznego. Jako członek zarządu i sekretarz Tow. «Studium Technologiczne» (założonego w r. 1928) przyczynił się do zbudowania dla Politechniki Warszawskiej nowych pawilonów: Technologii Chemicznej i Elektrotechniki. Był też od r. 1933

członkiem honorowym Stowarzyszenia Elektryków Czechosłowackich (ESC). Podczas okupacji niemieckiej (1939-44) kierował Wydziałem Elektrycznym Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej (1942-4) i prowadził wykłady w Państwowej Szkole Elektrycznej II stopnia, zastępujących zamkniętą przez Niemców Politechnikę Warszawską i Szkołę Wawelberga. Brał także udział w tajnym nauczaniu. Zainicjował prace nad encyklopedią elektrotechniki, która ukazała się po wojnie pod redakcją Romana Podoskiego pt. „Podręcznik inżyniera elektryka” (1947-54). Po powstaniu warszawskim 1944 r. zamieszkał w Grodzisku Mazowieckim niedaleko Warszawy, gdzie już po wyzwoleniu nawiązał kontakt w sprawie uruchomienia zajęć na Politechnice Warszawskiej. Zmarł nagle 22 IV 1945 w Grodzisku Mazowieckim i tam został pochowany, a po kilku latach ekshumowany i pochowany na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie (kwatery 142-5-27). Był odznaczony m. in. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W małżeństwie (od r. 1902) z Wandą Marią z Grzegorzewskich (1872-1950), przyrodniczką, nauczycielką botaniki. W r. 1961, z inicjatywy SEP, nadano imię Mieczysława Pożaryskiego Technikum Elektrotechnicznemu w Żychlinie, a w r. 1962 ulicy w Warszawie-Międzylesiu, przy której znajduje się Instytut Elektrotechniki, gdzie też umieszczono tablicę pamiątkową. W r. 1975 SEP ufundowało medal pamiątkowy im. Pożaryskiego, nadawany wybitnym elektrykom, oraz nagrody im. Pożaryskiego w konkursie dla autorów najlepszych artykułów w czasopismach naukowo-technicznych SEP. W r. 1983 imię Pożaryskiego nadano jednej z sal konferencyjnych w Warszawskim Domu Technika NOT.

(opracowano na podstawie tekstu Jerzego Kubińskiego z Internetowego Polskiego Słownika Biograficznego www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/mieczyslaw-pozaryski, dostęp 01.10.2018) (JS)